

zijn geweest met lijders aan andere besmettelijke ziekten dan die genoemd in Art. 1 der epidemiewet, na de invoering dier wet, op den voet van Art. 69 der onteigeningswet, is blijven bestaan, en dat de kosten evenzeer kunnen verhaald worden op het Rijk.

De ontsmetting is echter langs dezen weg niet te verkrijgen natuurlijk. Maar aangezien de gemeente die toch zelf moeten bekostigen, en tot het Dagelijksch Bestuur, door de gemeentewet aan B. en W. opgedragen, ook het toezicht op den publieken gezondheidsdienst behoort, kan, bij eenigen goeden wil, de gemeentelijke kas voor ontsmetting bij iedere andere ziekte evengoed als de officieel-besmettelijke worden aangesproken. Alleen zal hier wellicht de zuinigheid van een Wethouder nu en dan de zaak kunnen bederven.

Afgezien van dit alles zou echter ook aan den wensch van Gorinchem en Omstreken, naar mij voorkomt, niet zoo gemakkelijk kunnen worden voldaan. De tuberculose zonder meer op te nemen onder de ziekten genoemd in Art. 1 zou niet gaan. Zij past in het systeem van de wet, geheel op acute ziekten berekend, niet. En of er een vorm te vinden zou zijn om ze alleen te noemen in Art. 5, als een ziekte waarop evenzeer als op de anderen ontsmetting en onteigening kan worden toegepast, schijnt mij twijfelachtig. Nu de zaak op andere wijze geschikt kan worden, zou de Regeering er buitendien zeker niet toe overgaan, en zou zij er wel de voorkeur aan geven te wachten tot een geheele herziening der wet ook deze quaestie aan de orde brengt.

Mogelijk kan de Algemeene Vergadering ook in zulk een afwachtende houding berusten. Te meer omdat de schatten gelds die thans door het Rijk voor onteigening bij besmettelijke ziekten aan de gemeenten worden vergoed allicht een andere regeling van deze materie eerder noodig zouden maken dan de wijziging door Gorinchem en O. voorgesteld. De buitengewone luchthartigheid waarmede door vele gemeenten ten koste van het Rijk wordt onteigend om eenige, in vergelijking zeer onbeduidende kosten voor ontsmetting uit te sparen, die zij zelf zouden moeten betalen, maakt dat de onteigeningsprocedure op dit punt zeker wel eens mag worden herzien.

En tevens kan dan tijd worden bespaard om nog een oogenblik langer over andere onderwerpen te praten. Vooral om eens kalm te overleggen hoe de Maatschappij zich houden zal nu zij van den trouwen hoeder van onze beroepsbelangen de tragische, en voor mij althans geheel onverwachte, waarschuwing heeft moeten hooren, dat zij den 23 eeuwen ouden grondslag van het vertrouwen dat onze stand geniet zal prijsgeven, indien zij het advies van verleden jaar, krachtens de grootsche indrukken van een onderzoekstocht door de lokalen van de „Algemeene”, door zijn Commissie gegeven, opvolgt.

Dr. M. W. PIJNAPPEL.

MIJN LAATSTE WOORD.

Onze strijd loopt ten einde. Mijn geachte antagonist, de Redacteur-Gérant, beschikt nog wel over zijn gewone strijdlustigheid, maar zooals hij nu voor den dag is gekomen met „Ieder die de laatste alinea” enz., blz. 752, dat kan toch niet op den naam van een wetenschappelijke discussie aan-

spraak maken. Ik had beweerd dat mijn citaat uit DE HAAN en STRAUB'S voordrachten waarschijnlijk de denkbeelden van DE HAAN en niet die van STRAUB terug gaf en nu concludeert de Heer STRAUB daaruit, dat ik beweerd zou hebben dat hij van gevoelen veranderd is en hij sommeert mij in twee cursief gedrukte regels, alsof het een quaestie van leven of dood gold, om de meening, die hij mij heeft toegedicht, met citaten te bewijzen! Een storm in een glas water! Zou het schande zijn als STRAUB'S denkbeelden veranderd waren? immers neen. Welk wetenschappelijk man kan beweren, dat zijn denkbeelden onveranderlijk zijn? en wie ter wereld geeft er iets om of dat met des Heeren STRAUB'S denkbeelden het geval is? Ik denk er dan ook niet aan om op die exceptie in te gaan en zal er mij toe bepalen er op te wijzen, dat ieder die blz. 416 en 417, die door de Heer STRAUB geschreven zijn, vergelijkt met het citaat uit DE HAAN en STRAUB'S voordrachten een nadere verklaring zal behoeven om te gelooven, dat ze van denzelfden auteur afkomstig zijn. Als de Heer STRAUB verklaart dat hij ook de auteur der geciteerde passage is moet men dat natuurlijk aannemen, maar in dat geval concludeer ik, dat de Heer STRAUB niet alleen veranderd; maar dat hij achteruit gegaan is. Toen hij het citaat schreef moet hij een heldere voorstelling hebben gehad van de denkbeelden van HENLE, van de generelle Morphologie van HAECKEL en ook van mijn publicaties, maar waar was die heldere voorstelling gebleven toen hij bijv. op blz. 416 schreef, dat door de woorden actueele biont, partieele biont, ontologische en heterogenetische hypothese eenvoudige voorstellingen onmogelijk worden gemaakt?

Nu de Heer STRAUB eens aan het sommeeren is sommeert hij ook de Afdeeling Zeeland om te bewijzen dat hij, STRAUB, mij op hoogst beleedigende wijs heeft aangevallen. Ieder lezer van het *Tijdschrift* zal wel begrepen hebben, dat de Afdeeling Zeeland niet den Heer STRAUB, maar den Heer SPRONCK op het oog heeft gehad. Als STRAUB nu meent, dat de schoen ook hem past doet hij zich zelf te kort, want ik, die partij ben geweest, kan verklaren dat de wijze waarop de Heer STRAUB mij heeft aangevallen slechts onaangenaam en onwelwillend, maar niet hoogst beleedigend geweest is.

Zeer onaangenaam heb ik zijn openbare beoordeeling van mijn werkzaamheid als Referent gevonden. Als ik STRAUB'S optreden als Redacteur-Gérant was gaan critiseeren zou hij, en terecht, dat ook onaangenaam hebben moeten vinden. Eveneens is mij zeer onaangenaam die telkens terugkeerende phrase van „boutades die niets kunnen bewijzen”, alsof ik de in boutades ontbrekende argumenten niet in tal van lange en ernstige kritieken, die tot gelijke conclusiën leidden, heb geleverd. Ook dit zou, als ik hem met gelijke munt ging betalen, de Heer STRAUB onaangenaam vinden. Als ik op iedere bladzijde mijner polemieek eens eenige malen opgaf van de „grootte woorden” waarmede STRAUB mij bestrijdt, men zie bijv. zijn stuk in n°. 10, of ook het laatste stukje in n°. 17, blz. 752, een stukje twee derde blz. groot, waarin voorkomt van „schijn-overwinningen”, „slotgrapje”, „er in geloopen” en viermaal het woord boutade, zou zulke den Heer STRAUB stellig ook gaan vervelen. Ik heb mij daarvan onthouden omdat ik begrijp, dat ik er niets mede kan bewijzen en omdat ik inderdaad een dergelijk klein middel niet noodig heb. Ik ken ook Prof. STRAUB gaarne verzachtende omstandigheden toe omdat ik

hem in de laatste jaren dikwijls stof tot ergernis moet hebben gegeven, maar hij moet niet meenen dat hij er iets mede bewijzen kan.

Voor ik nu van dit onderwerp afstap moet mij nog de vraag van het hart, welk resultaat heeft men nu bereikt? De strijd liep over de vraag of ik de serumtherapie overijld ingevoerd en haar resultaten problematisch mocht noemen. Maar na al dat geschrijf kan ik niet inzien dat ik mijn opinie in iets zou moeten wijzigen. Wat nog opmerkelijker is, is dat de Redacteur-Gérant mijn argumenten ook niet eens bestreden heeft. Mijn theoretische argumenten heeft hij beantwoord met de opmerking, dat hij er vele pagina's over vol zou kunnen schrijven en toen ik hem daarop gewezen heb heeft hij gerepliceerd dat hij dat kon laten rusten nu Prof. SPRONCK voor de diphtherie-bacteriologen is opgekomen! Toen ik betoogd heb dat de Heer STRAUB dwaalde toen hij meende dat de brute cijfers door ROUX omtrent de sterfte in twee Parijsche hospitalen waarvan slechts in het eene serum werd gebruikt gepubliceerd een vergelijking toelieten, is hij over de netto cijfers gaan praten en heeft slechts ter loops erkend, dat het nog mooier zou geweest zijn (sic) indien men van Hôpital Trousseau nog meer had geweten! Onder nog meer verstond hij dat wat men om een vergelijking te kunnen maken noodzakelijk weten moest. En toen ik eindelijk betoogd heb dat STRAUB'S bewering, dat juist de daling der diphtherie-sterfte in het najaar van 1894 zoo bewijzend zou zijn voor de werking van het serum onjuist moet zijn omdat eerst in 1895 een algemeene invoering van die serum-therapie gevolgd is, heeft de heer STRAUB er zich afgemaakt door te zeggen, dat hij liever gezien had dat ik die opmerking vroeger in het debat had gebracht. Een en ander is geen weerlegging, het zijn exceptiën die wij aan de juristen moesten overlaten. Had STRAUB mijn argumenten weerlegd of ruitelijk erkend, dat hij dat niet kon, dan zou de discussie nuttig zijn geweest en zouden de lezers geweten hebben wie van beide partijen gelijk heeft. Nu men onder den schijn van, mijn meening aan te vallen, mij persoonlijk mijn ironie, mijn boutades, mijn optreden als referent heeft bestreden, zonder dat het gelukt is zelfs een enkel voorbeeld te noemen van ongeoorloofden of ongemotiveerden spot, is de zaak gebleven zooals ze was. Maar het komt mij voor, dat hij die een degelijken aanval begint, de overwinning moet behalen of er niet sterker op wordt. Ik laat nu gaarne den Heer STRAUB het laatste woord, al spijt het mij ook dat ik nog een spiksplinternieuw argument tegen de serum-therapie ongebruikt heb moeten laten. Aan den Redacteur-Gérant van het *Tijdschrift*, die het initiatief van dezen ketterjacht heeft genomen, komt de niet benijdenswaardige eer toe dat hij den toekomstigen geschiedschrijver stof gegeven heeft voor de meening dat ook in de laatste helft der 19de eeuw in de wetenschap anders te denken dan zijn tijdgenooten de grootste misdaad was, aan de Afdeeling Zeeland, van de provincie die het „luctor et emergo” in haar wapen schrijft, de eer om daartegen in het openbaar te hebben geprotesteerd.

Groningen, 30 April 1899.

A. P. FOKKER.

De Heer FOKKER had — toch wel om *zijn* zaak te bepleiten — te kennen gegeven dat er tegenspraak is tusschen DE HAAN en STRAUB in 1895 en STRAUB in 1899. Ik vraag bewijzen? Één enkel zinnetje, verkeerd gelezen, want ik

schreef „moelijk” en Prof. FOKKER citeert „onmogelijk”. Met het woord moelijk is het citaat niet ter snede.

De Afdeeling Zeeland schreef over de „feestrede”. Daar alleen ik die feestrede ter sprake bracht, moest ik wel de verklaring uitlokken, dat de Afdeeling mijn geschrijf niet op het oog had.

Ik debatteerde niet omdat ik „geërgerd” was en ik verdedigde ook de juistheid van de leerstellingen der bacteriologie niet, doch alleen hun respectabiliteit. Ik trachtte te bereiken, dat Prof. FOKKER het standpunt der bacteriologen zou respecteeren, zooals (blijkens zijn citaat in het vorig nummer) DE HAAN en STRAUB het zijne. Ik meende als Gérant verplicht te zijn tot mijn aanval omdat ik niet zonder protest kon toelaten, dat Prof. FOKKER in zijn referaten — op de ketterjacht gaat. Ik spreek het woord eerst *na* Prof. FOKKER uit. Hoe heeft Prof. FOKKER kunnen meenen dat hij jaar in jaar uit een heele klasse van onderzoekers voor bevooroordeelden en vervalschers van de waarheid kon uitmaken, zonder eindelijk eens de giftige pijl te ontvangen van een gesarden bacterioloog, die de „lamherzige Gelassenheit” liet varen en zonder critiek uit te lokken van een redacteur, die binnen zekere grenzen voor den inhoud der referaten verantwoordelijk is.

Indien zich een geschiedschrijver met onze polemieek mocht willen bemoeien, dan zal hij constateeren dat aan den referent FOKKER vele jaren lang, ook door mij, veel vrijheid gelaten is.

STRAUB.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Verzorging van muskieten. Met het oog op de nieuwe paden, die de studie der malaria inslaat, is het misschien niet ongewenscht, te vernemen, hoe een op dit gebied ervaren man, C. V. CREAGH, oud Gouverneur van Noord-Borneo geleerd heeft, de muskieten in leven te kunnen houden en hen zelfs vroolijk en dik te doen worden. Om de twee of drie dagen plaatste hij in hun verblijf een bakje met een suikerlepeltje dry sherry en evenveel bruine suiker en een ander bakje met water. Als woning kan het best dienen een omgekeerd glas, geplaatst op een stuk stevig flanel, waardoor ventilatie mogelijk is, zonder dat er mieren in het glas komen.

Alleen de vrouwelijke muskieten zuigen menschenbloed, doch versmaden dit voedsel gedurende de eerste zes of acht dagen nadat zij uit de larve zijn gekropen (*Brit. med. Journal*).

LEIPZIG. — Gelatine als stypticum. De gelatine-inspuitingen, waarover, gelijk de lezer zich herinnert, bij *Académie de médecine* te Parijs een belangrijk debat is gehouden, zijn door CURSCHMANN in 14 gevallen beproefd: 6 longbloedingen, 1 darmbloeding, 6 maagbloedingen en 1 haemorrhoidaal-bloeding. In 13 gevallen hield de bloeding bijzonder snel op.